

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN TYÖVOIMATARPEET

3.10.2019

Helsinki, Paasitorni

Opetusneuvos Anne Mårtensson
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Ammatillisen koulutuksen osasto

Lähtökohdat

- iäkkäiden henkilöiden ympärivuorokautisessa hoivassa havaitut epäkohdat julkisuudessa keväällä 2019
 - epäkohtia havaittiin etenkin tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksen riittävydessä, henkilöstön ammattitaidossa ja osaamisessa sekä toimintayksiköiden johtamisessa
 - erityisesti lääkehuollossa esiin tulleiden puutteiden nähtiin vaarantavan asiakas- ja potilasturvallisuutta
- iäkkäiden henkilöiden ja muiden haavoittuvassa olevien henkilöiden hoivan laatu.

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukeminen

- STM asetti iäkkäiden palvelujen uudistamisen laajapohjaisen asiantuntijatyöryhmän toukokuussa 2019
- Hallitusohjelman mukaan henkilöstömäärän lisäys toteutetaan asteittain käynnistämällä tavoitteellinen kehittämisohjelma, jotta rahoituksella voidaan saada aikaan uskottava ja vanhusten riittävän hoivan turvaava mitoitus.
- Hallitus on kesällä 2019 täsmentänyt hallitusohjelman kirjausta siten, että iäkkäiden palvelujen uudistaminen toteutetaan kahdessa osassa
- STM valmistelee hallituksen esitystä lausuntokierrokselle lokakuussa lähteväksi
 - iäkkään henkilön **palvelutarpeen selvittämisessä ja arvioinnissa** käytettävästä yhtenäisestä kansallisesta arviointi- ja seurantamittaristosta
 - iäkkäiden henkilöiden ympärivuorokautisen hoivan toimintayksiköissä noudatettavasta **henkilöstömitoituksesta, siihen laskettavasta henkilöstöstä** sekä mitoituksen vaiheittaisesta voimaantulosta.
- Muut työryhmän toimeksiantoon sisältyvät kokonaisuudet valmistellaan työryhmän antamien ehdotusten pohjalta vuonna 2020.
- Esitys liittyy valtion vuoden 2020 I lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.
- Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2020.

Henkilöstön saatavuus

- 0,7 mitoituksen toteuttamiseen tullaan tarvitsemaan monia erilaisia toimenpiteitä, kuten
 - koulutustarpeiden ennakointi ja erilaisten koulutuspolkujen hyödyntäminen,
 - päivittämällä työttömänä tai muuten työstä/alalta poissa olleiden ammatillista osaamista ja rakentamalla erilaisia työllistymisreittejä,
 - selvittämällä mahdollisuudet hyödyntää työperäistä maahanmuuttoa,
 - alan houkuttelevuuden lisääminen esimerkiksi työssä kehittyemis- ja etenemis-mahdollisuuksia parantamalla,
 - otetaan käyttöön alueellisia varahenkilöstöjä (soten myötä), joita sekä yksityiset että julkiset palveluntuottajat voivat hyödyntää työvoiman joustotarpeisiin
 - ottamalla käyttöön uutta rutiininomaista työtä vähentävää ja siten työn mielekkyyttä parantavaa teknologiaa,
 - lisäämällä mahdollisuuksia omaan työhön vaikuttamiseen esimerkiksi ottamalla käyttöön itseohjautuvia tiimejä.

Mitoitukseen laskettavat työntekijät

- THL arvioi keväällä 0,7 mitoitukseen tarvittavan lisäresurssin laatusuosituksen määritelmän mukaan:
 - n. 4400 työntekijää
 - n. 200 M€

Välittömän ja välillisen työn määritelmä

Alustava esitys:

- Mitoituksen pohjana edelleen laatusuosituksen mukainen **välittömään asiakastyöhön osallistuminen (mm. lähihoitajat, hoiva-avustajat)**
- **Välillisiä tukipalveluja** (siivouspalvelu, ruuan valmistus, pyykkihuolto, kiinteistönhuolto, joihin asiakas ei osallistu) varten tulee pääsääntöisesti varata riittävä erillinen resurssi joko omana henkilökuntana tai ostopalveluna
 - Jos välillisiä tukipalveluja sisällytetään säännönmukaisesti asiakastyötä tekevien työntekijöiden työhön, tulisi sen osuus määritellä tehtävänkuvassa ja siltä osin työaika ei laskettaisi henkilöstömitoitukseen

Vanhuspalvelujen henkilöstö

- Vanhuspalvelujen henkilöstöstä kaksi kolmasosaa työskentelee ympärivuorokautisessa hoidossa.
- Lähihoitajat ovat suurin ammattiryhmä
 - Vuonna 2018 tehostetussa palveluasumisessa n. 20 000 henkilöä, joista 11 000 julkisen palvelujärjestäjän toimityksissä.
 - Vanhainkodeissa 2 000 henkilöä, lähes yksinomaan julkisella sektorilla.
- Sairaanhoitajia työskentelee ympärivuorokautisessa hoidossa 2 600 -> määrä samalla tasolla vuodesta 2014 asti. Lisäksi esimiestehtävissä toimityksissä.
- Kodinhoitajien ja kotiavustajien sekä hoito- ja laitospalaisten määrä on laskenut 2014–2018 jaksolla. Vuonna 2018 heitä työskenteli ympärivuorokautisessa hoidossa enää 1 450. Erityisesti kodinhoitajat ja kotiavustajat ovat poistumassa yksiköistä eläköitymisen vuoksi. Näillä nimikkeillä ei enää ole koulutusta.
- Hoiva-avustajien määrä nousee hitaasti, koska koulutusta tehtävään on vähän tarjolla. Heidän määränsä oli ympärivuorokautisessa hoidossa n. 700 henkilöä.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto. Suoraan peruskoulun jälkeen hakeneet. Yhteishakutilastot vuosilta 2017-2019

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto. Suoraan peruskoulun jälkeen hakeneet. Yhteishakutilastot vuosilta 2017-2019

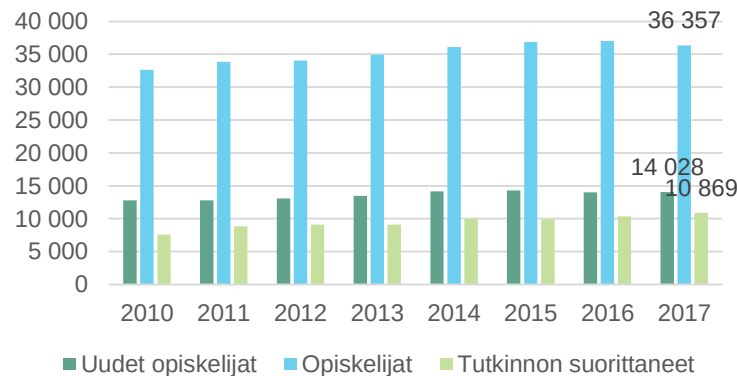
Vuosi	Perusopetuksen päättävät hakijat			Valittuja			Paikan vastaanottaneita			Paikan vastaanottaneiden osuus hakijoista		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Uusimaa	1 322	1 282	1 152	781	728	673	671	651	591	50,80 %	50,80 %	51,30 %
Varsinais-Suomi	557	581	582	327	287	286	307	262	267	55,10 %	45,10 %	45,90 %
Satakunta	320	343	346	165	149	134	147	129	127	45,90 %	37,60 %	36,70 %
Kanta-Häme	350	356	322	161	156	131	149	149	121	42,60 %	41,90 %	37,60 %
Pirkanmaa	526	474	504	309	252	265	260	221	240	49,40 %	46,60 %	47,60 %
Päijät-Häme	218	218	215	108	112	108	100	99	100	45,90 %	45,40 %	46,50 %
Kymenlaakso	226	209	197	124	126	98	119	121	95	52,70 %	57,90 %	48,20 %
Etelä-Karjala	205	198	145	81	87	53	74	79	53	36,10 %	39,90 %	36,60 %
Etelä-Savo	221	234	192	117	109	83	103	102	81	46,60 %	43,60 %	42,20 %
Pohjois-Savo	345	315	296	189	162	99	174	147	91	50,40 %	46,70 %	30,70 %
Pohjois-Karjala	262	232	190	148	117	105	133	109	93	50,80 %	47,00 %	48,90 %
Keski-Suomi	338	348	348	180	168	150	170	152	144	50,30 %	43,70 %	41,40 %
Etelä-Pohjanmaa	310	340	291	179	179	125	161	155	119	51,90 %	45,60 %	40,90 %
Pohjanmaa	271	266	230	157	147	119	138	140	116	50,90 %	52,60 %	50,40 %
Keski-Pohjanmaa	152	150	118	85	81	49	75	72	47	49,30 %	48,00 %	39,80 %
Pohjois-Pohjanmaa	625	659	579	383	339	288	311	290	259	49,80 %	44,00 %	44,70 %
Kainuu	109	102	111	55	53	42	50	46	40	45,90 %	45,10 %	36,00 %
Lappi	283	291	234	143	151	100	131	129	90	46,30 %	44,30 %	38,50 %
Ahvenanmaa		3	1		1	1			1			100,00 %
Tieto puuttuu	11	37	97	7	15	47	3	15	29	27,30 %	40,50 %	29,90 %
Yhteensä	6 649	6 627	6 105	3 698	3 417	2 938	3 275	3 066	2 689	49,30 %	46,30 %	44,00 %
Lähde: Vipunen												

Lähihoitaja koulutuksen uudet opiskelijat, opiskelijat ja tutkinnon suorittaneet v. 2010-2017

Vuosi	Uudet opiskelijat	Opiskelijat	Tutkinnon suorittaneet
2010	12 798	32 649	7 602
2011	12 801	33 843	8 841
2012	13 074	34 056	9 093
2013	13 455	34 917	9 111
2014	14 139	36 081	10 032
2015	14 307	36 891	9 921
2016	14 025	36 993	10 371
2017	14 028	36 357	10 869

Lähde: Vipunen

Lähihoitaja koulutuksen uudet opiskelijat, opiskelijat ja tutkinnon suorittaneet v. 2010-2017

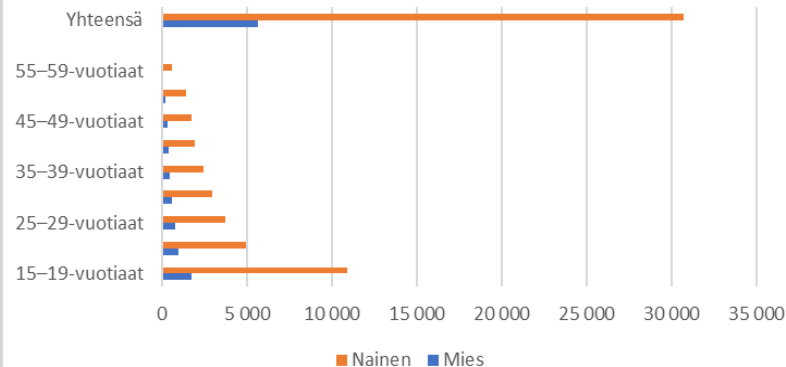

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutuksen (lähihoitaja) opiskelijat iän ja sukupuolen mukaan v. 2017

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutuksen (lähihoitaja) opiskelijat iän ja sukupuolen mukaan v. 2017

	Mies	Nainen
15–19-vuotiaat	1 743	10 893
20–24-vuotiaat	984	4 947
25–29-vuotiaat	804	3 711
30–34-vuotiaat	612	2 970
35–39-vuotiaat	477	2 427
40–44-vuotiaat	375	1 944
45–49-vuotiaat	306	1 755
50–54-vuotiaat	240	1 431
55–59-vuotiaat	93	603
60-vuotiaat ja sitä vanhemmat	6	39
Yhteensä	5 640	30 717
Lähde: Vipunen		

Lähihoitajakoulutuksen opiskelijat iän ja sukupuolen mukaan v. 2017

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon (lähihoitaja) suorittaneet osaamisaloittain v. 2010-2017

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon (lähihoitaja) suorittaneet osaamisaloittain v. 2010-2017								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Asiakaspalvelun ja tietohallinnan osaamisala	72	99	99	105	84	72	63	87
Ensihoidon osaamisala	378	408	402	396	411	387	366	279
Jalkojenhoidon osaamisala				9	15	6	21	18
Kompetensområdet akutvård	15	12	12	12	15	12	12	12
Kompetensområdet handikappomsorg	15	12	9	21	18	21	18	24
Kompetensområdet kundbetjäning och informationshantering			suojattu					
Kompetensområdet mentalhälsoarbete och missbrukavård	30	15	15	6	15	27	18	6
Kompetensområdet mun- och tandvård			suojattu		9		6	
Kompetensområdet rehabilitering	9	9	24	15	33	21	18	12
Kompetensområdet sjukvård och omsorg	93	81	93	93	123	87	135	123
Kompetensområdet vård och fostran av barn och unga	60	93	90	96	126	87	102	117
Kompetensområdet äldreomsorg	81	84	78	75	81	84	117	102
Kuntoutuksen osaamisala	429	558	561	606	741	714	789	849
Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen osaamisala	1 428	1 674	1 908	1 899	1 998	2 109	2 094	2 019
Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala	861	1 047	1 008	1 062	1 089	1 089	1 122	1 128
Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala	2 184	2 313	2 787	2 739	3 150	3 069	3 360	3 168
Suun terveydenhoidon osaamisala	153	168	219	234	294	285	345	297
Tuntematon	18		suojattu	6	suojattu		42	711
Vammaistyön osaamisala	402	444	489	510	549	672	549	540
Vanhustyön osaamisala	1 377	1 824	1 290	1 227	1 281	1 179	1 197	1 383
Yhteensä	7 602	8 841	9 093	9 111	10 032	9 921	10 371	10 869

Lähihoitajien työllistyminen ja keskeyttämiset

3 v. tutkinnon jälkeen % r, Työllistyminen. Lähihoitaja v. 2017									
	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Varusmies, siiviipalvelusmies	Eläkeläinen, sis. työttömyyseläkkeellä olevat	Muu tai tuntematon	Muuttanut maasta	Yhteensä
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja	66,40 %	14,90 %	6,60 %	6,60 %	0,10 %	0,60 %	4,30 %	0,50 %	100,00 %
Yhteensä	66,40 %	14,90 %	6,60 %	6,60 %	0,10 %	0,60 %	4,30 %	0,50 %	100,00 %
Lähde: Vipunen									

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto. Keskeyttäneet oppilaitoksittain. Vuosi 2017						
	Keskeyttänyt työllinen	Keskeyttänyt työtön	Keskeyttänyt muu			
Yhteensä	1,30 %	1,00 %	2,80 %	(yht. 5,1 %)		
Lähde: Vipunen						

OKM:n toimet vastata nopeasti hoitajatarpeeseen

- Varainhoitovuoden 2019 aikana jaettavaksi jätetyn perusrahoituksen hakeminen (kirje 16.9.2019, OKM/46/592/2019), haku päättyy 9.10.
- Perusrahoitusta varainhoitovuoden aikana jaettavaksi jätettiin 12 milj. euroa ja tavoitteellisia opiskelijavuosia enintään 1530
- Jäljellä oleva rahoitus ja sitä vastaava opiskelijavuosimäärä jaetaan koulutuksen järjestäjille lisäsuoritepääöksellä.
- Tarkoituksena on kohdentaa 500 opiskelijavuotta lähihoitajakoulutuksen lisäämiseen, erityispainotuksena ikääntyvien hoito ja kuntoutuminen
 - Lisääntyneeseen koulutustarpeeseen vastataan nykyisellä sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutuksen järjestäjäverkolla (48 koulutuksen järjestäjää)
- Lähihoitajakoulutukseen kohdennettavia opiskelijavuosia voidaan käyttää myös sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon jo suorittaneiden osaamisen täydentämiseen ikääntyvien hoitoon ja kuntoutumiseen.
 - Tällä vastataan nopeasti hoitajamitoituksen nostamiseen 0,7:ään ja vanhushuollon akuuttiin hoitajapulaan sekä tuetaan sote -tehtävistä muihin tehtäviin tai työmarkkinoiden ulkopuolelle siirtyneiden palaamista lähihoitajan työhön vanhustenhuollon tehtäviin.

**OPETUS- JA
KULTTUURI-
MINISTERIÖ**

UNDERVISNINGS-
OCH KULTUR-
MINISTERIET

MINISTRY OF
EDUCATION
AND CULTURE